

DHMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HAVA TRAFİK KONTROL PERSONELİ
ALKOL/PSİKOAKTİF MADDE KULLANIMINA İLİŞKİN TALİMAT

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Sorumluluk, Hukuki Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu talimat, DHMİ tarafından sağlanan hava trafik hizmetlerinin emniyetli bir ortamda yürütüldüğünden emin olmak için Hava Trafik Kontrol Ünitelerinde görev yapan Hava Trafik Kontrol personelinin, alkol ve psikoaktif madde sorunlu kullanımının takibi ve önlenmesine ilişkin esas ve usuller ile kısıtlamaları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu talimat, DHMİ Hava Trafik Kontrol Ünitelerinde, doğrudan hava trafik kontrol hizmetini yürüten ünite şefi, ekip şefi, hava trafik baş kontrolörü, hava trafik kontrolörü, asistan ve öğrenci hava trafik kontrolörlerini kapsar.

Hukuki Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu talimat; ICAO Doc 8984-AN/895, ICAO Doc 9654-AN/945 ICAO Annex 1 EUROCONTROL Emniyet Düzenleme Gereklilikleri ESARR 5 ile Hava Trafik Kontrol Hizmetleri Personeli Lisans ve Derecelendirme Yönetmeliği SHY – 65/01'e dayandırılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Talimatta geçen,

- a) Hava Trafik Kontrol Personeli: Hava Trafik Başkontrolörü, Hava Trafik Kontrolörü, Asistan ve Öğrenci Hava Trafik Kontrolörlerini kapsar,
- b) Asistan hava trafik kontrolörü: Geçerli bir lisansa sahip olan ve derecesi bulunmayan, bir hava trafik kontrolörü nezaretinde hava trafik kontrol hizmetlerinin yürütülmesine yardım eden personeli,
- c) Öğrenci hava trafik kontrolörü: Eğitim programı Genel Müdürlük tarafından onaylanmış, hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından düzenlenen bir temel hava trafik kontrol kursunu veya hava trafik kontrol eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında hava trafik kontrol eğitimini başarıyla tamamladığını belgeleyen, canlı trafikte iş başı eğitimine katılmaya hazır personeli,
- ç) Ekip şefi: Hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından görevlendirilen, ekibin tüm çalışmasından ve yönetiminden sorumlu personeli,
- d) ATC: Hava trafik kontrol hizmetini,

- e) Genel Müdür: DHMİ Genel Müdürü'nü,
- f) Genel Müdürlük: Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü'nü,
- g) Hava trafik kontrol hizmeti: Hava araçlarının manevra sahası üzerinde veya uçuşun herhangi bir safhasında birbirleriyle ve manialarla çarpışmalarını önlemek; hızlı ve düzenli hava trafik akışını sağlamak amacıyla verilen hizmeti,
- ğ) Hava trafik kontrolörü: Hava trafik kontrolör lisansına haiz ve bu lisansa hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından işlenmiş derece veya derecelerin verdiği yetkiler dahilinde doğrudan hava trafik kontrol hizmeti veren kişiyi,
- h) Hava trafik başkontrolörü: Lisans verilmiş tarihi itibarıyla en az 10 yıl süre ile hava trafik kontrol hizmeti veren ünitelerde çalışmış, iyi derecede İngilizce lisan bilgisine haiz, son 5 yıl boyunca hava trafik kontrol derecelerinden birine aralıksız sahip olan ve hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından yapılacak sınavda başarılı bulunan, mesleğinde uzmanlaşmış hava trafik kontrolörünü,
- ı) Psikoaktif maddeler: Tütün ve kahve hariç olmak üzere, opioidler, kannabinoidler, hipnotik ve sedatifler, kokain, amfetamin ve diğer uyarıcılar, halüsinojenler, uçucu solvent maddeleri,
- i) ICAO Ek-1: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı tarafından yayınlanan personel lisanslandırılması ile ilgili dokümanı,
- j) Ünite şefi: En az 5 yıl ekip şefliği görevinde bulunmuş, ekiplerin düzenlenmesinden, anlaşma mektuplarının hazırlanmasından, ünitenin hizmet verimliliği ve bütünlüğünü gözetmekten, personelin sosyal ve idari işlerinin düzenlenmesinden; Hava Seyrüsefer Müdürlerine/Hava Trafik Müdürlerine/Havalimanı Müdürlerine karşı sorumlu, hava seyrüsefer hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından görevlendirilen kişiyi,
- k) ATC Sorumlusu: Hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından görevlendirilen, sorumlu olduğu birimin tüm çalışmasından ve yönetiminden sorumlu personeli,
- l) Sorunlu madde kullanımı: Bir veya birden fazla psikoaktif maddenin kullanıcıya doğrudan zarar verecek veya diğer insanların hayatlarını, sağlıklarını tehlikeye atacak şekilde ve/veya mesleki, toplumsal, zihinsel veya fiziksel sorun veya bozukluklara neden olacak şekilde kullanılmasını,
- m) Basit Rastgele Örnekleme: Elde edilmesi istenen bilgide farklılık yaratacak herhangi faktörün olmadığı, kitledeki deneklere ulaşmanın olanaklı olduğu durumlarda kullanılan yöntemi,
- n) Sorumlu Personel: Alkol ve psikoaktif madde tarama testlerini yapmaktan sorumlu alkol ve psikoaktif madde tespit cihazları eğitim sertifikasına haiz personeli,
- o) ICAO Doc 8984-AN/895: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı tarafından yayınlanan sivil havacılık tıbbi ile ilgili dokümanı,
- ö) Doğrulama Testi: Alkol/ Psikoaktif madde tarama testi sonucunun pozitif (+) çıktığı hallerde, tarama testine itiraz edilmesi durumunda; tespitin doğrulanması için, ileri tetkik laboratuvarlarında kanıtsal bir yöntemle ve ileri teknolojiyle yapılan laboratuvar testlerini,
- p) ICAO Doc 9654-AN/945: Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı tarafından yayınlanan havacılık işyerlerinde maddelerin sorunlu kullanımının önlenmesine yönelik dokümanı,

ifade eder.

Tarama Testleri:

MADDE 5 – (1) Alkol/psikoaktif madde sorunlu kullanımı söz konusu olabilecek personeli belirlemeye yönelik, bu talimat kapsamında belirtilmiş olan sorumlu personel tarafından uygulanan testlerdir.

(2) Bu talimat kapsamında;

- a) Alkol tespiti için tarama testi olarak nefes testi uygulanır.
- b) Psikoaktif madde tespiti için tarama testi olarak ağız sıvısı (tükürük) testi uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM **Genel Esaslar, Uygulama**

Personelin Sorumluluğu:

MADDE 6 – (1) Uçuş emniyeti açısından hava trafik kontrol hizmetleri personeli ile bu görevde çalışması planlanan personel, testleri uygulamaktan sorumlu personel tarafından istendiği takdirde Alkol/Psikoaktif Madde testlerini yaptırmak zorundadır. Bu talimatta belirtilen durumlarda Alkol/Psikoaktif Madde testlerini yaptırmak istemeyen personel test açısından Pozitif (+) kabul edilir.

(2) Hastalığı nedeniyle içeriğinde alkol türevleri ya da psikoaktif madde bulunan ilaçları hekim kontrolünde kullanan personel, durumunu geçerli sağlık raporu ve/veya hekim reçetesi ile belgelendirdiği takdirde, bu tür ilaçları kullandığı dönemde Alkol/Psikoaktif madde testlerine tabi tutulmaz.

(3) Uçuş emniyeti açısından hastalığı nedeniyle içeriğinde Alkol türevleri ya da Psikoaktif madde olan ilaçları (ICAO Doc 8984 Manual of Civil Aviation Medicine dokümanına göre) kullanmakta olan hava trafik kontrol personeli durumunu hekim raporu ve reçetesi ile birlikte Hava Seyrüsefer/Hava Trafik Müdürlüğü/ATS birimine yazılı olarak bildirmekle yükümlüdür.

(4) Bu durumda hava trafik kontrol personelinin doğrudan hava trafik kontrol hizmetlerinde çalıştırılabilmesi için ICAO Ek 1 kriterlerine göre sağlık raporu veren yetkili hastanelere sevk edilerek değerlendirme muayeneleri yaptırılır. Hastane tarafından hazırlanan rapora göre karar verilir.

(5) Test sonucunda alkol veya psikoaktif madde etkisinde olduğu tespit edilen personel itiraz edebilir.

- a) Alkol Testi sonucuna itiraz edilmesi durumunda Doğrulama Testi için en geç bir saat içinde ilgili kişinin kanı ICAO Ek 1 kriterlerine göre sağlık raporu veren yetkili hastane personeli tarafından alınır. Kan alınamayan durumlarda ve gecikmeli durumlarda ise idrar numunesi alınır. Yetkili hastanede test edilir. Hastane tarafından bildirilen sonuç esas alınır.

- b) Psikoaktif Madde Testi sonucuna itiraz edilmesi durumunda Doğrulma Testi için en az 2 yetkili hastane personeli gözetiminde idrar numunesi alınır. Alınan numune test edilir. Hastaneden bildirilen sonuç esas alınır.

Testleri Uygulayacak Personelin Sorumluluğu

MADDE 7 – (1) Merkezde görev yapan hava trafik başkontrolörleri/hava trafik kontrolörleri ile Atatürk, Esenboğa, Adnan Menderes, Antalya, Milas/Bodrum ve Dalaman havalimanlarında Hava Seyrüsefer Müdürleri/Hava Trafik Müdürleri/Ünite Şefleri/Ekip Şefleri Alkol ve psikoaktif madde tarama testini yapmaktan sorumludur.

(2) Sorumlu personele Alkol ve Psikoaktif Madde test cihazları konusunda Kullanıcı ve Teknik Eğitim olmak üzere iki türlü eğitim verilir ve sertifikalandırılır.

(3) Bu personel testin üretici tarafından belirtilen kriterlere uygun ve doğru yapıldığından emin olmalıdır.

Test Uygulama

MADDE 8 – (1) Alkol ve Psikoaktif madde tarama testleri aşağıdaki durumlarda yapılır.

- a) **Gönüllü Test:** DHMİ'nde hava trafik kontrol hizmetleri görevinde çalışan personel çalışmaya başlamadan önce kendi isteğiyle alkol/psikoaktif madde tarama testi yaptırabilir. Eğer test sonucu pozitif çıkarsa, personel ekip şefine/ATC sorumlusuna bilgi vermek zorundadır.
- b) **Rastgele (Random) Test:** Uçuş emniyeti açısından hava trafik kontrol personeline haber verilmeksizin; görevine başlamadan hemen önce, görevi sırasında ya da görevinin bitmesi akabinde alkol/psikoaktif madde tarama testleri yapılır.
- c) **Geçerli Şüphede Durumunda Alkol/Psikoaktif Madde Testi:** Ünite şefleri veya ATC Sorumluları tarafından görevine başlamadan önce veya görevi sırasında alkol ve/veya uyuşturucu madde kullandığından şüphelenilen personele alkol/psikoaktif madde tarama testleri uygulanır.

(2) Rastgele (Random) Testler Hava Seyrüsefer Daire Başkanlığı Hava Trafik Şube Müdürlüğü tarafından yapılan planlamaya göre yapılır. Randomize testler, bir yıl içinde havalimanlarında hava trafik kontrol ünitelerinde görevli hava trafik kontrol personelinin % 15 - 25 'ine uygulanır.

(3) Rastgele (Random) test seçim yapılacak personel, basit rastgele örnekleme metodu kullanılarak belirlenir.

(4) Test edilecek personel uygulama esnasında bir şahit talep edebilir.

Psikoaktif Maddeler

MADDE 9 - Bu talimat kapsamında kullanılan psikoaktif madde tarama testi aşağıdaki maddeleri içermektedir.

- a) Amfetamin ve diğer uyarıcılar
- b) Benzodiyazepinler,
- c) Kanabinoidler (THC)
- d) Kokain
- e) Methamfetaminler
- f) Opioidler

Test Cihazları

MADDE 10 - (1) Alkol tarama testi için EUROCONTROL Teşkilatı tarafından onaylanmış kanıtsal alkol test cihazı kullanılacaktır.

(2) Kullanılacak olan Alkol Test Cihazı hakkındaki ayrıntılı bilgiler Ek-1’de yer almaktadır.

(3) Psikoaktif Madde tarama testi için Eurocontrol Teşkilatı tarafından onaylanmış psikoaktif madde test cihazı kullanılacaktır.

(4) Test uygulanacak personelin yararına olması ve yanlış-pozitif sonuçların minimize edilmesi için yukarıda yer alan psikoaktif maddelerden birinin sonucunun pozitif olması halinde tarama testi personele bir kez daha uygulanır.

(5) Kullanılacak olan Psikoaktif Madde Test cihazı hakkındaki ayrıntılı bilgiler Ek-2’de yer almaktadır.

Test Sonuçları

MADDE 11 – (1) Alkol testi olarak kullanılan nefes testi sonucu 0,2 Promil (1 litre kanda 0,2 gram alkol = 20 mg alkol/100 ml kan) üstünde tespit edilirse test sonucu pozitif olarak değerlendirilir.

Test sonucu (+) çıkan personel hava trafik kontrol hizmetlerinde doğrudan çalıştırılmaz, Hava Trafik Kontrol Hizmetleri Personeli Lisans ve Derecelendirme Yönetmeliği (SHY 65-01) Madde 23’de belirtilen hükümler uygulanır ve Disiplin Kurulu’na sevk edilir.

(2) Psikoaktif madde tarama testi olarak kullanılan tükürük testinde aranan maddelerden herhangi birisinin bulunduğu tespit edilirse tarama test sonucu pozitif olarak değerlendirilir.

Test sonucu (+) çıkan personel hava trafik kontrol hizmetlerinde doğrudan çalıştırılmaz, Hava Trafik Kontrol Hizmetleri Personeli Lisans ve Derecelendirme Yönetmeliği (SHY 65-01) Madde 23’de belirtilen hükümler uygulanır ve Disiplin Kurulu’na sevk edilir.

Test Sonuçlarının Bildirilmesi ve Raporlanması

MADDE 12 - (1) Test sonuçları ek 3’de yer alan Alkol ve Psikoaktif Madde Test Sonuç Formu’na işlenir.

(2) Hava Seyrüsefer Müdürleri/Hava Trafik Müdürleri/ATC Sorumluları pozitif test sonuçlarını personele şahsi olarak bildirir.

(3) Pozitif test sonucu Hava Seyrüsefer Müdürleri/Hava Trafik Müdürleri/ATC Sorumluları tarafından en kısa sürede Genel Müdürlüğe bildirilir.

(4) Yapılan testlerle ilgili istatistikler Haziran ve Aralık ayı başında, Hava Seyrüsefer Müdürleri/Hava Trafik Müdürleri/ATC Sorumluları tarafından Genel Müdürlüğe bildirilir.

(5) Tüm kayıtlar güvenli ve gizli bir şekilde saklanır.

(6) Yapılan testlerle ilgili istatistikler, Genel Müdürlüğümüzce Haziran ve Aralık ayı sonunda Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

Madde 12 – (1) Bu talimat, yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 13 – (1) Bu talimat hükümlerini Genel Müdür yürütür.

EK 1

ALKOL TEST CİHAZ
ÖZELLİKLERİ.pdf

EK 2

PSK MADDE TEST
CİHAZI ÖZELLİKLERİ.

EK 3

**DHİMİ ALKOL VE PSİKOAKTİF MADDE TARAMA FORMU
(GİZLİ)**

Test Sebebi	☐ Gönüllü ☐ Rastgele (Random) ☐ Geçerli Şüphe
Testin Uygulandığı Tarih	
Personelin Adı Soyadı	
Doğum Yeri ve Tarih	
Kurum Sicil No	
Bağlı Olduğu Birim	

Alkol Test Sonucu	☐ Pozitif ☐ Negatif
-------------------	---

Psikoaktif Madde Tarama Test Sonucu	☐ Pozitif ☐ Negatif
-------------------------------------	---

Personelin İmzası	Açıklamalar

Şahit personelin Adı Soyadı:	
Kurum Sicil No:	
Açıklamalar:	
İmza:	

Testi Uygulayan Personelin Adı Soyadı:	
Kurum Sicil No:	
Açıklamalar:	
İmza:	